

Svojo imperialistično in monopolistično politiko je avstrijski kapitalizem inauguriral z okupacijo Bosne in Hercegovine leta 1878. Tretjič pa je agrarna kriza tudi pri konservativnem veleposestvu ustvarila potrebo po zaščitnih carinah in ga s tem približala monopolističnim težnjam buržoazije, kar se je odražalo v sistemu solidarnostnih carin in v političnem bloku veleposestva in buržoazije, ki ga je predstavljala Taaffejeva vlada.

Avstrijske konservativne sile so razpolagale tako z materialnimi kakor z moralnimi sredstvi. Ta so jim omogočala, da so prevzele jerobstvo nad kmečkim združništvom — (ki je takrat po inicijativi „od spodaj“, po zamisli iskrenih posvetnih in duhovniških rodoljubov, pričelo na Slovenskem rasti kot oblika kmečke samoobrambe pred oderuštvom prekupčevalcev in špekulantov, ki so izrabljali kmečko stisko v letih agrarne krize) — in to združništvo kasneje izpremenile v privesek monopolističnega kapitala, ki že po svoji naravi teži za čim večjo izločitvijo posredovalcev med producentom in konsumentom. S tem je bil že naprej odbit vpliv delavskega gibanja na podeželje in izpodrezana množična podlaga slehernemu poizkusu narodno-osvobodilnega gibanja pod vodstvom slovenske liberalne buržoazije, ki se je s svojo borbo proti kmečkemu združništvu v očeh ljudstva končno veljavno kompromitirala. (Konec sledi.)

Petdesetletnica

Pavel Golia

Pet desetletij sem preletel urno.
Ozračje je biló lepó viharo,
nebo nad mano redkokdaj azurno
z nevihtami ves čas preradodarno.
In zmeraj me še vleče, kar je burno,
in dolgočasi, kar je mirno, varno,
in zmeraj še ne vem, kaj prav za prav
po burjah in vrtincih sem iskal.

Preveč sem dirjal in zato mogoče
prezrl marsikak zaklad ob cesti,
a kot samotni je, kdor s čredo noče,
sorodno dušo sreča v vsakem mestí.
Ah ljubice, še vedno ljubi vroče
vas vitez blodni, a do groba zvesti.
Srce nestalno in nemirna kri
iz žlahtne, dragocene sta snovi.

Zdaj moj rajon je iz dneva v dan bolj tésen.
Tudi lasjé so mi že zasiveli,
reže mi silijo zobjé iz dlesen,
brez bleska, dolgi, vsi porumeneli,
zdravniki priporočajo mi česen,
dieta, mir, ogljikove kopeli.
To vem za petdeseti rojstni dan,
da ociganjen sem, ogoljufan.

In kje uspehi so, kje rezultati,
ko zaključuje slavna se epoha?
Če sem kaj znal, sem verze znal kovati,
še pes jih na Slovenskem ne povoha.
Tako ob žetvi tej se nebogati
veseli jubilant za ušesi čoha
in strašno ga skrbi, ko sega v žep:
Bog ve, če bo, ko umrém, še za pogreb.

A konec drugega petdesetletja,
ko stanoval v kristalni bom palači
spomladi in poleti sredi cvetja,
pridre drhal (častilci in laskači),
glasno tihotna moja razodetja
hvaleč, da vstop si k meni priberači.
Toda komornik moj vse odslovi:
„Pst! Ni sprejema. Ekscelenca spi.“

Dva soneta

Bogomil Fatur

I.

S tvojim pogledom vidim dneva svit,
Zakaj kar gledam sam, je vse temà,
skozenj je čudoviti soj prelit
čez mrzli kraj samotnega srca.

In kot sem truden, poln sramu, razvpit,
on me očisti bolečin in zla,
v njem je moj svet ko v topli dlani skrit,
kar nosim sam, mi pada vse na tla.